

Citace záznamu

Josef Faltíčko, Zámek Lipník nad Bečvou, místnost v přízemí 1, *Renesanční a manýristické štukatéřství v Čechách a na Moravě* (online databáze), <https://stuky.upce.cz/node/924>, vyhledáno 27. 4. 2024.

Zámek Lipník nad Bečvou, místnost v přízemí 1

Číslo záznamu: 924

Bližší určení díla: ornamentální štukové dekorace, rozety

Památkově chráněno, č. úskp: 45092/8-461

Umístění: severozápadní nároží, přízemí

Datace: kolem roku 1600

Lipník nad Bečvou, zámek, přízemní místnost v severozápadním nároží, klenba (Pavel Waisser, 2020) Lipník nad Bečvou, zámek, přízemní místnost v severozápadním nároží, štuková klenba (Pavel Waisser, 2020)

Anotace

Zámek v Lipníku nad Bečvou nechal postavit Jiří Bruntálský z Vrbna v letech 1597-1609, přičemž stavbu vedl blíže nejmenovaný severoitalský mistr. Štuková výzdoba zámku sestává zejména z rozetových a srdcových motivů a nachází se ve čtyřech reprezentačních místnostech v přízemí budovy.

Abstract

Jiří Bruntálský of Vrbno had the château in Lipník nad Bečvou built in 1597-1609. The architect was an unnamed maestro from the north of Italy. The stucco decoration in the château consists mainly from rosette and heart motifs and can be found on the vaulting of four representative rooms on the ground floor.

Kraj	Okres	Obec	Katastr
Olomoucký kraj	Přerov (okres)	Lipník nad Bečvou	Lipník nad Bečvou
Ulice, čp. / č. o.		GPS	
Bratrská 358		49.525037718003, 17.581236362457	

Technika štku	Materiálová skladba	Povrchové úpravy	Původnost
		monochromie (stávající stav)	

Uměleckohistorický popis

Zámek v Lipníku nad Bečvou je situován na západním předměstí historického jádra města, v sousedství někdejšího bratrského sboru, z něhož se později stala piaristická kolej s kostelem dnes zasvěceným sv. Františkovi Serafinskému. Samotné město bylo hospodářským centrem Helfštýnského panství, jehož majitelem se stal v roce 1592 moravský zemský hejtmán Hynek starší Bruntálský z Vrbna (1534?–1596; Stibor 1998, s. 33–35). Ten pokračoval ve výstavbě hradního paláce na Helfštýně, avšak mimoto se rozhodl také postavit novou rezidenci v samotném srdci dominia. Z toho důvodu zakoupil roku 1596 domy vedle lipnického bratrského sboru, který se snažil adaptovat na luterský zámecký kostel (Baďura 1919, s. 84–85; Hrdlička – Just – Zemek 2017, s. 78, 80; Just – Nešpor – Matějka et al. 2009, s. 97–98; Spurný 1983, s. 144; Žůrek – Mlčák 1994, s. 10). To se však Bruntálskému nepovedlo. V roce zakoupení stavebních parcel totiž Hynek starší zemřel a po něm zdědil helfštýnsko-lipnické panství jeho prostřední syn Jiří Bruntálský z Vrbna (+1621), jenž nechal na daném místě vystavět patrový zámek zdobený psaníčkovými sgrafity (Stibor 1998, s. 39–40). Stavbu měl vést blíže neznámý severoitalský mistr mezi léty 1597–1609. Zámecký areál byl dokončen v roce 1610 zbudováním kostela Nejsvětější Trojice, určeného pro německy mluvící luterány. Kostel byl v roce 1780 (již jako katolická zámecká kaple) zrušen a adaptován na kanceláře. V roce 1613 na lipnickém zámku vypukl požár, který jej však poškodil jen částečně, daleko větší škody utrpělo město (Baďura 1919, s. 85; Samek 1999, s. 351; Žůrek – Mlčák 1994, s. 10–15).

Kvůli účasti na stavovském povstání byl Lipník Jiřímu Bruntálskému zabaven, a panství tak následně získal kardinál František z Dietrichsteina, jehož rodu pak zámek patřil až do roku 1858. Nejpozději na konci 17. století byla hlavní zámecká budova zvýšena o jedno patro. Nejzásadnější proměnou však prošlo sídlo spolu s přilehlými hospodářskými budovami v 60. letech 19. století, kdy došlo k přestavbě v historizujícím stylu podle projektu Josefa Žurka. Po konfiskaci zámeckého areálu posledním šlechtickým majitelům – Althanům – v roce 1945 vystřídala budova několik různých funkcí a nyní je využívána jako městský úřad (Spurný 1983, s. 144).

Do renesančního zámku, původně jednopatrového s dvouraktovou dispozicí, se vcházelo ústředním portálem, v jehož cviklech jsou umístěny erby odkazující na stavebníka sídla – Jiřího Bruntálského z Vrbna a jeho druhou manželku Alžbětu z Eincingu. Vstupní hala spolu s přilehlým průjezdem do dvora a dvouramenným schodištěm, tvoří hlavní komunikační osu společnou pro oba trakty, mezi nimiž se nachází. Reprezentativní sály v přízemí jsou zaklenuty valenou klenbou, zatímco místnosti v patře mají dřevěné trámové nebo kazetové stropy. Veškerá dochovaná štuková výzdoba zámku se tedy nachází v jeho zaklenutém přízemí, přičemž se jedná především o srdcové a rozetové motivy. Východní i západní trakt disponují každý dvěma takto zdobenými místnostmi.

Západní trakt sestával z pěti místností, z nichž dvě větší obdélné, orientované směrem do dvora, zdobí štukové motivy srdcí ve výsečích – sál v severozápadním nároží má dvě protilehlé dvojice nestýčných výsečí dekorované srdci. Motiv štukových srdcí ve výsečích není v moravském prostředí nikterak zvláštním, můžeme se s ním setkat na některých zámcích (Hranice na Moravě, Náměšť nad Oslavou, Tatenice...), ale také v někdejších protestantských kostelích (Strážek, Velké Losiny), z nichž má výzdoba lipnického zámku nejbližší k výzdobě kostela sv. Jana Křtitele ve Velkých Losinách (1600–1603), který stavěli vzdálení příbuzní Bruntálských z Vrbna – Žerotínové (Jakubec 2002, s. 298–299).

Literatura

Jan Baďura, *Vlastivěda moravská, Lipenský okres*, Brno 1919.

Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska 2 [J–N]*, Praha 1999, s. 351–352.

František Spurný (ed.), *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1983, s. 144–145.

Prameny

Karel Žůrek – Leoš Mlčák, *Stavebně historický průzkum a uměleckohistorická analýza zámku v Lipníku nad Bečvou*, Olomouc 1994. (Spisovna NPÚ ÚOP Olomouc)

SOKA Přerov, fond Archiv města Lipník.

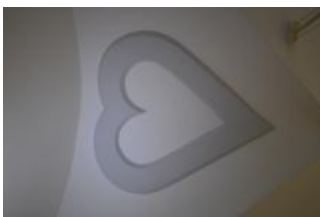
Autoři záznamu

Josef Faltíčko

Datum poslední změny

14.1.2024

Fotodokumentace současného stavu

Lipník nad Bečvou, zámek, přízemní místnost v severozápadním nároží, detail klenby (Pavel Waisser, 2020)

Lipník nad Bečvou, zámek, přízemní místnost v severozápadním nároží, štuková klenba (Pavel Waisser, 2020)